

NOKIANKAUPUNKI

**VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI NOKIAN
KAUPUNGIN PÄÄTÖKSENTEON VALMISTELUSSA -
OHJE VALMISTELIJOILLE JA ESITTELIJÖILLE**

KH 23.4.2018

Sisällys

Vaikutusten ennakoarviointi osana päätöksentekoa	3
Vaikutusten ennakoarvioinnin tavoitteet.....	3
Koska vaikutusten ennakoarviointi tehdään?	3
Arvioitavat näkökulmat	4
Vaikutukset kaupunkilaisiin/asiakkaisiin	4
Henkilöstövaikutukset	4
Organisaatiovaikutukset.....	5
Ympäristövaikutukset	5
Yritysvaikutukset	5
Talousvaikutukset.....	5
Vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttaminen käytännössä	6
Liitteet:	6

Vaikutusten ennakoarviointi osana päätöksentekoa

Kaupungissa tehtävät päätökset ovat useimmiten mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Keskeisiä kuntalaisiin vaikuttavia päätöksiä tekevät kaupunginvaltuusto ja – hallitus sekä lautakunnat. Mittavissa ja laaja-alaisissa päätöksentekotilanteissa päättäjien tulee voida arvioida kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä, millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on.

Kun päätösesitysten vaikutuksia arvioidaan ennalta, päättäjien tulee tarkastella useita erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Varsinkin laajakantoisissa asioissa päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, henkilöstöön, talouteen sekä yrityksiin.

Kuntaliitto on 8.6.2011 julkaissut suosituksen ”Vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa” kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille. Suosituksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien päätöksenteon ennakoivaa ja kokonaisvaltaista huomioimista kunnallisessa päätöksenteossa. Tämä ohje on laadittu mukailen Kuntaliiton ohjeistusta sekä muiden kuntien käyttöönotettavia ohjeita, kuten Porin ja Mikkelin kaupungin mallit.

Vaikutusten ennakoarvioinnin tavoitteet

Vaikutusten ennakoarvioinnin tavoitteena on jäsentää ja selkeyttää valmistelu- ja päätöksentekoprosessia. Sen tarkoituksena on tukea moniarvoista ja läpinäkyvää päätöksentekokulttuuria.

Päätöksentekoon tarvitaan useita eri vaihtoehtoja, joista päättäjät voivat valita. Kun päätöksentekijöille esitellään millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on, valmistelun läpinäkyvyys lisääntyy ja luottamushenkilöt voivat ottaa vastuuta päätöksenteon vaikutuksista.

Koska vaikutusten ennakoarviointi tehdään?

Esittelijä/valmistelija päättää ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta. Arvio tulee tehdä ennen valmistelun aloittamista. Vastuu tarvearvioinnista on valmistelijoilla ja esittelijällä.

Ennakoarviointi tulee tehdä, kun

- päätöksellä on laajakantoisia, välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä

– kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa merkittävälle kokonaisuudelle

– päätöksellä on laajakantoisia, välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. alueen vetovoimaan, yritysilmapiiriin tai palvelurakenteeseen)

Vertailua varten päätösvaihtoehtoja muodostetaan yksi tai useampi ja ne kuvataan joko päätöksen perustelutekstissä tai erillisellä liitteellä. 0 -vaihtoehto kuvaa nykytilaa ja sitä tilannetta, mitä tapahtuu jos asialle ei tehdä mitään.

Arvioitavat näkökulmat

Nykytilaa (0-vaihtoehto) ja muutospäätösvaihtoehtoja (1-vaihtoehto, 2-vaihtoehto jne.) tarkastellaan rinnakkain seuraavista näkökulmista sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä. Vaikutuksista on annettu esimerkkejä valmistelun tueksi. Vaikutukset on arvioitava tapauskohtaisesti ja arvioita myös vaikutusten mahdollista ketjuuntumista.

Vaikutukset kaupunkilaisiin/asiakkaisiin

Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan päätösesityksen vaikutuksia, jotka voivat kohdistua yhtäältä kaupungin palveluja käyttäviin henkilöihin ja toisaalta henkilöihin, jotka asuvat kaupungissa, mutta eivät käytä palveluja (eli potentiaalsiin asiakkaisiin)

Vaikutukset voivat kohdistua muun muassa terveyteen ja hyvinvointiin, yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä osallisuuteen, työllisyyteen ja työelämään, tietoyhteiskuntataitoihin, turvallisuuteen ml. tietoturvaan sekä palvelujen ja sosiaaliturvan tasoon, kattavuuteen ja palvelun saatavuuteen kaupungin eri alueilla.

Osana kaupunkilaisiin/asiakkaisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan valtuuston 11.12.2017 §139 päätöksen mukaisesti lapsivaikutukset.

Henkilöstövaikutukset

Henkilöstövaikutuksilla tarkoitetaan muun muassa henkilöstön määrää, asemaa ja osallisuutta.

Organisaatiovaikutukset

Organisaatiovaikutuksilla tarkoitetaan esimerkiksi organisaatioiden välisiä suhteita, organisaation tehtäviä ja menettelytapoja, luottamuselinten toimintaa, hallintoa ja organisaatioiden keskinäisten toimivaltasuhteita.

Ympäristövaikutukset

Ympäristövaikutukset kohdistuvat esimerkiksi ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan tai kulttuuriperintöön. Ympäristövaikutukset näkyvät yleensä vasta pidemmän ajan kuluttua ja ne aiheutuvat välillisesti usean vaikutuksen yhteisvaikutuksena.

Yritysvaikutukset

Yritysvaikutusten näkökulmasta arvioidaan muun muassa vaikutukset alueen vetovoimaan, yritysilmapiiriin ja palvelurakenteeseen. Esimerkkeinä vaikutuksia mahdollisesti aiheuttavina tilanteina voivat olla kaupunkistrategian valmistelu, merkittävät asemakaavamuutokset tai osayleiskaavat, merkittävät palvelurakenne- ja verkostolinjaukset, merkittävästi markkinoimintaan vaikuttavat päätösesitykset, merkittävien kilpailutusten valmistelu, merkittävät tie- tai joukkoliikennejärjestelyt, merkittävät kehittämishankkeet tai maankäyttösuunnitelmat ja laaja palvelusetelien käyttöönotto.

Talousvaikutukset

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kaupungin tuloihin tai menoihin joko niitä lisäämällä tai vähentämällä. Kaupungin talouteen saattavat vaikuttaa esimerkiksi esitykset, jotka vaikuttavat väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan ja käyttäytymiseen, yritysten toimintaan, niiden väliseen kilpailuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn sekä markkinoiden toimivuuteen, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitukseen, voimavarojen jakoon, työllisyyteen ja tuottavuuteen tai palvelutuotantoon. Välittömien kustannusten tai tulojen lisäksi on tarpeen laskea myös mahdollisuuksien mukaan välilliset, so. muista vaikutustyypeistä aiheutuvat kustannukset tai tulot. Tämän takia taloudelliset vaikutukset onkin tarkoituksenmukaisinta arvioida vasta viimeiseksi, sen jälkeen kun muiden vaikutustyyppien vaikutukset on arvioitu.

Vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttaminen käytännössä

Vaikutusten ennakoarviointi tehdään liitteenä olevan ennakoarviointilomakkeen mukaisesti. Osana vaikutusten arviointia kaupunkilaisiin kohdistuvassa näkökulmassa huomioidaan lapsivaikutusten arviointi liitteenä olevan prosessikuvan mukaisesti. Mikäli jonkin vaikutustyyppin osalta vaikutuksia ei tunnisteta, merkitään tämäkin taulukkoon. Ennakoarviointilomake voidaan liittää päätöksen oheismateriaaliksi tai liitteeksi.

Ennen päätöksentekoa esittelijä/valmistelija vertailee eri päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia toisiinsa ja ottaa kantaa eri vaihtoehtoihin päätösesityksen/päätöksen perustelutekstissä. Päätös/pätösesitys tehdään analysoinnin jälkeen parhaaksi katsotun ratkaisuvaihtoehdon pohjalta.

Vaikutusten ennakoarvioinnissa on tärkeää myös vaikutusten seuranta päätöksenteon jälkeen.

Liitteet:

Vaikutusten ennakoarviointilomake (EVA)

Kaavio lapsivaikutusten arviointi